

Uitbreiding defiscalisering

5 tips voor het 'standaardtestament samenwoners met kinderen'

Per 1 januari 2012 wordt de defiscalisering in de inkomstenbelasting uitgebreid met name voor kinderen van samenwonende ouders. Hoe moet het 'standaardtestament' voor samenwoners met kinderen er dan uitzien?

TEKST Wilma van Hoeflaken | FOTO'S Truus van Gog

Kinderen van ongehuwd samenwonende ouders worden fiscaal anders behandeld dan kinderen van gehuwde ouders. Als een van de gehuwde ouders overlijdt en er is geen testament, treedt de wettelijke verdeling in werking. De langstlevende ouder krijgt alle bezittingen en schulden. De kinderen houden hun erfdeel tegood in de vorm van een vordering. Deze vordering is in principe pas opeisbaar als ook de langstlevende ouder overlijdt. Dit geldt ook voor kinderen van geregistreerde partners. Samenwonenden kunnen met testamenten en een samenlevingscontract een vergelijkbaar resultaat bereiken. Ook hun kinderen krijgen dan een vordering die opeisbaar is na het overlijden van de langstlevende ouder.

GROOT VERSCHIL

Maar er is één groot verschil. De vordering van kinderen van gehuwde ouders of geregistreerde partners is 'gedefiscaliseerd', dat wil zeggen dat die niet als vermogen geldt in box 3. De vordering van kinderen van samenwonende ouders is dat niet. Hun vordering telt mee in box 3, dus er moet vermogensrendementsheffing over afgedragen worden. 'Een goede notaris zet in het testament dat de langstlevende ouder de vermogensrendementsheffing moet betalen, maar daarmee is het probleem niet opgelost', zegt Peter Blokland, notaris en estate planner bij De Kort Van der Kolk Van Tuijl Notarissen in Tilburg. Doordat deze kinderen op papier vermogend zijn, lopen ze het risico dat ze geen of minder studiefinanciering krijgen. De groep die hiermee te maken heeft, is klein. 'Dat speelt in 2011 bij een inkomen vanaf 13.215,83 euro per jaar,

dus het probleem doet zich gezien het fictief rendement van 4 procent pas voor bij een vermogen van meer dan 300.000 euro', stelt Blokland. 'Een veel serieuzer probleem is de huurtoeslag. Die vervalt zodra het vermogen in box 3 meer is dan 20.785 euro. Het fictieve rendement in box 3 telt ook mee als inkomen voor de bepaling van het recht op zorgtoeslag. Daar geldt een inkomensgrens van 36.022 euro.'

BELASTINGNADEEL

Deze merkwaardige ongelijke behandeling van kinderen van samenwonende ouders en gehuwde ouders komt voort uit de Wet inkomstenbelasting 2001. Vooruitlopend op het nieuwe erfrecht van 2003, dat toen al in de maak was, is bepaald dat bij de wettelijke verdeling de vordering van kinderen gedefiscaliseerd werd. Bij samenwoners kan echter nooit sprake zijn van deze wettelijke verdeling. Hierdoor hebben kinderen van samenwonende ouders na het overlijden van een van de ouders een belastingnadeel dat jaarlijks terugkeert.

Blokland: 'Erfbelasting betaal je maar één keer, maar met vermogensrendementsheffing krijg je elk jaar te maken.'

In het wetsvoorstel Overige Fiscale Maatregelen 2012 – onderdeel van het Belastingplan 2012 – wordt de defiscalisering uitgebreid ten gunste van kinderen van samenwonende ouders. 'In het KNB-preadvies van 2006 is al aandacht gevraagd voor dit probleem', zegt Blokland. 'Kennelijk is de tijd nu pas rijp om het op te lossen. De politiek krijgt steeds meer belangstelling voor de positie van ongehuwd samenwonenden met kinderen. Het is een groep die groeit.'

De uitbreiding van de defiscalisering heeft ook gevolgen voor het notariaat. Blokland heeft vijf tips.

1 KIES VOOR EENVOUD: DE 'PSEUDO-OBV'

Nu staat niets de notaris meer in de weg om samenwoners met kinderen een 'pseudo-obv' (ouderlijke boedelverdeling) te adviseren, vindt Blokland. Een pseudo-obv (ook wel – zelfs in de parlementaire stukken – aangeduid als 'nagebootste wettelijke verdeling') houdt in dat de langstlevende samenwoner de enige erfgenaam is. De kinderen krijgen ieder als legataris een vordering ter grootte van het erfdeel dat zij zouden hebben gehad als ze

samen met de langstlevende erfgenaam waren geweest. 'Strikt genomen is de naam pseudo-obv onjuist, omdat er helemaal geen sprake is van een verdeling. Er is immers maar één erfgenaam. Het eindresultaat vertoont evenwel in economisch opzicht veel gelijkens met de ouderlijke boedelverdeling die vóór de invoering van het nieuwe erfrecht heel populair was als langstlevende-testament.'

2 WEG MET HET TWEETRAPSTESTAMENT

'Sinds het tweetrapstestament in het televisieprogramma Radar als een soort erfrechtelijk wondermiddel is gepresenteerd, mag het zich verheugen in een grote populariteit bij het publiek', zegt Blokland. Ten onrechte, wat hem betreft. 'De boedelafwikkeling lijkt wel eenvoudig, maar die eenvoud is bedrieglijk. Het is een heel gedoe om alle betrokkenen hun positie duidelijk te maken. Dat kost tijd en dus geld. Daarnaast is het vermogen niet statisch. Eigenlijk gaat de boedelafwikkeling na het overlijden van de langstlevende partner alleen maar goed als deze de verplichting tot administratie van het geërfde vermogen nauwgezet bijhoudt. Wie de praktijk kent, weet dat dit eerder uitzondering dan regel zal zijn. Kortom, veel van die testamenten zijn gewoon tijdbommen.'

Blokland erkent dat het tweetrapstestament

voordelig kan zijn voor de erfbelasting bij het eerste overlijden. 'Maar in de huis-, tuin- en keukengevallen gaat het dan om een besparing van een misschien een paar honderd euro. Daarvoor haal je je dan een complexe boedelafwikkeling op je hals, dus het belastingvoordeel ben je meteen weer kwijt. Een pseudo-obv is simpel. De kinderen houden een bedrag tegoed, dat snapt iedereen. Mensen die voor het tweetrapstestament kiezen, zijn in feite "penny wise and pound foolish".'

3 FUSIEGEZIN? OVERWEEG EEN VRUCHTGEBRUIKSTESTAMENT

De pseudo-obv kan in gezinnen met kinderen uit meer relaties ongewenste gevolgen hebben. Blokland noemt als voorbeeld een samenwonend paar, waarbij een van de twee eigenaar is van de woning. Het paar heeft samen kinderen, maar de partner die niet de eigenaar is van de woning heeft ook kinderen uit een eerdere relatie. Als de partner-eigenaar de eigendom van de woning wil veiligstellen voor de eigen kinderen, ligt een pseudo-obv niet voor de hand. 'Dan is de oplossing een vruchtgebruikstestament, waarbij de langstlevende partner het vruchtgebruik van de woning heeft en de kinderen de blote eigendom. Die bloot-eigendom is vanaf 2012 ook gedefiscaliseerd.'

‘De politiek krijgt steeds meer belangstelling voor de positie van ongehuwd samenwonenden met kinderen’

4 VERMIJD ‘QQWV’

Sinds januari 2011 is defiscalisering van de erfrechtelijke verkrijging voor kinderen van samenwonende ouders ook al mogelijk, zij het op een omslachtige manier. ‘Dan moest je uitgaan van een onverdeeldheid die vervolgens door de langstlevende op zodanige wijze zou worden verdeeld dat het eindresultaat parallel loopt met de wettelijke verdeling, als die mogelijk zou zijn geweest’, zegt Blokland. Zo’n testament zou voor gehuwden een quasi-wettelijke verdeling zijn. Daarom kiest hij bij samenwonenden voor de aanduiding ‘quasi-quasi-wettelijke verdeling (QQWV)’. ‘Het nadeel hiervan is niet alleen de gecompliceerde boedelafwikkeling (een onverdeeldheid creëren met als enig doel die zo snel mogelijk weer te verdelen), maar ook de medeaansprakelijkheid van de kinderen voor de schulden van de overleden ouder.

Als het een hypotheekschuld betreft, wordt het in de huidige economische situatie voor de kinderen nog heel lastig om de bank zover te krijgen dat zij ontslagen worden uit hun medeaansprakelijkheid. Dat kan een probleem worden als zij zelf een huis willen kopen en een lening willen afsluiten.’

5 LAAT SAMENWONERS MET KINDEREN OPTEREN VOOR DE WETTELIJKE VERDELING

Bloklands laatste tip is bestemd voor de staatssecretaris van Financiën. ‘Maar er blijft natuurlijk wel een verschil tussen gehuwden en samenwonenden. Want waar de wettelijke verdeling voor gehuwden en geregistreerde partners vanzelf in werking treedt wanneer er geen testament is, zullen samenwonenden een eventuele keuze voor de wettelijke verdeling notarieel moeten laten vastleggen.’

Het grote voordeel om te kunnen kiezen voor de wettelijke verdeling is de eenvoud en de wettelijke beperking van de draagplicht van de kinderen ten opzichte van schuldeisers. Maar Blokland ziet nog een voordeel. ‘Bij een pseudo-obv is de langstlevende de enige erfgenaam en hebben de kinderen een vordering. Bij de wettelijke verdeling zijn de langstlevende partner en de kinderen samen erfgenaam. Dat betekent dat de langstlevende partner na ongedaanmaking van de wettelijke verdeling het huis kan overdragen aan de kinderen zonder dat zij overdrachtsbelasting hoeven te betalen.’ ■

